

نگاهی به دانشنامه ها

فرهنگ های ارمنی

ادیک باغداساریان (ا.گرمانيک)

فرهنگ نویسی یکی از رشته های فرهنگ و ادب است که همواره مورد توجه انسان بوده است. بطور کلی فرهنگ ها دو قسم اند: ۱) فرهنگ های زبانشناسی، ۲) فرهنگ های دانشنامه ای. فرهنگ های زبانشناسی دارای انواع گوناگون هستند از جمله فرهنگ های تشریحی، گویش ها، ریشه شناسی، تاریخی، تخصصی، اصطلاحات، تطبیقی، املائی، درست گفتاری، کنایات، واژه های مترادف، واژه های روزمره، اختصارات، واژگان بیگانه، ترجمه ای و غیره. این فرهنگ ها می توانند یک زبانه و یا بیش از آن باشند. فرهنگ های دانشنامه ای نیز به نوبه خود یا عمومی هستند و یا تخصصی (پزشکی، مهندسی، کودکان و غیره) ۱- دانشنامه های ارمنی

زمینه پیدایی دانشنامه های ارمنی در سده پنجم میلادی یعنی زمانی که مسروپ ماشتوتس الفبای ارمنی را ابداع نمود، ایجاد شد. از سده پنجم میلادی دانشمندان ارمنی آثار بسیاری پدید آورده اند که به نحوی شامل آگاهی های دانشنامه ای (دایرةالمعارف) هستند از جمله آثار موسس خورناتسی (سده ۵م)، آتانیاس شیراکاتسی (سده ۷م)، موسس کاغانکاتوتسی (سده ۷م)، گریگور ماگیستروس (سده ۱۱م)، مختیار هراتسی (سده ۱۲م)، استپانوس اربلیان (سده ۱۳م) و ارتان آرولتسی (سده ۱۳م)، گریگور تاتواتسی (سده ۱۴م)، امیر دولت آماسیاتسی (سده ۱۵م) و جز اینها.

زمینه تدوین دانشنامه های امروزی ارمنی را باید در فرهنگ های زبان ارمنی جستجو کرد. در طی دو و نیم قرن گذشته انواع مختلف فرهنگ های ارمنی در چهار گوشه جهان چاپ شده اند که شمار آنها را می توان بیش از ۴۰۰ عنوان برشمرد. نخستین فرهنگ دانشنامه ای ارمنی تحت عنوان «کتاب واقعیات علوم الهیات، طبیعیات، اخلاق و سیاسیات» (Պիղը Սահմանաց յոգնադիւի աստուածաբանական, բնական, բարոյական և քաղաքական իրողութեանց գիտութիւնը) تعلق دارد و در سال ۱۷۴۶ در استامبول به چاپ رسیده است. فرهنگ های دانشنامه ای ارمنی در سده های ۱۹، ۲۰ عبارتند از: «شاهد و تذکره کامل قدیسن»

(«Լիակատար վարը և վկայաբանութիւն Սրբոց»)

اثر **مگردیچ اولریان**، در ۱۲ جلد چاپ و تیریز ۱۵-۱۸۱۰، «زندگینامه مردان نامی» «Կենսագրութիւն երևելի արանց» اثر **ماتوس ماگاک** **تئوپیلیانتس**، چاپ و تیریز ۱۸۳۹ در دو جلد، «شرح خلاصه تذکره مردان نامی» اثر **میناس پرتشکیان**، چاپ و تیریز «Համառոտ նկարագիր վարուց երևելի արանց» ۱۸۵۰، «فرهنگ جیبی نام های خاص تاریخی، جغرافیایی و اساطیری و ضمیمه نام های خاص ارمنی» اثر **نشان جویانیان**، چاپ استامبول ۱۸۷۹،

«Մտծոն բառարան պատմական, աշխարհա գրական և դիցաբանական յատուկ անանց հասելելի նայական յատուկ անանց»
دانشنامه مصور مردان نامی «اثر اراکل آکرکیان، چاپ و تیریز ۱۸۹۱

«Պատկերագրող Նոր Կաղանդէջը համառոտ կենսագրութիւն երևելի արանց»

«فرهنگ طبیعیات»، اثر **سوکاس اپریکیان**، جلد های ۱ و ۲ چاپ و تیریز ۱۹۰۲-۱۹۰۲،

«Բնաշխարհիկ բառարան»، «فرهنگ زندگینامه ارمنیان» «Բառարան հայ»

«فرهنگ کتب مقدس پدیر ما گریگور نازکاتسی» «قرار دارد که در طول زمان تکمیل شد تعداد واژه های آن به ۲۰۰۰ رسید. تا کنون چندین فرهنگ آیه یاب کتاب مقدس تهیه و چاپ شده است. در سده های ۱۷-۱۶، فرهنگ ارمنی- لاتین اثر

فرانچسکو ریولا(میلان- ایتالیا: ۱۶۲۱م). نخستین فرهنگ چاپی ارمنی است. سپس فرهنگ های دیگری که اکثرا «دو زبانه هستند منتشر شده اند مانند: «فرهنگ زبانهای لاتین و ارمنی» اثر **آستوازادور نرسسویچ**، (رم: ۱۶۹۵م)، «فرهنگ زبان ارمنی» (Բառգիրք Հայոց) اثر **یرمیا مغرتسی**، ۱۶۹۸م. و غیره.

فرهنگ نویسی ارمنی در سده ۱۸م. پیشرفت شایانی داشت. «فرهنگ زبان ارمنی» (Բառգիրք հայկազգան լեզվի) در دو جلد (۱۷۴۹-۶۹) اثر **مختیار سیاستسی** نقطه آغازی برای فرهنگ نویسی نوین ارمنی به شمار می رود. فرهنگ های متعدد تشریحی، روستایی، ریشه شناسی، واژگان مترادف، نامها، تخصصی، دو زبانه یا ترجمانی و غیره تاکنون تهیه شده اند. از این میان می توان موارد زیر را یاد نمود:

«فرهنگ نوین زبان ارمنی» اثر **گ. آوتیکیان**، خ. سیورمیلیان و م. آوگریان در دو جلد (و تیریز ۳۷-۱۸۳۶).

«فرهنگ فرانسه- ارمنی» اثر **نورایر بیوزانداتسی** (۱۸۸۴).

«فرهنگ کامل روسی- ارمنی» اثر **ه. داغباشیان** (۱۹۰۳).

«فرهنگ جدید زبان ارمنی» اثر **س. گاباجامیان** (۱۹۱۰).

«فرهنگ گویش های روستایی ارمنی» اثر **هراسیا آجاریان** (۱۹۱۳).

«فرهنگ ریشه شناسی ارمنی» در هفت جلد، اثر **هراسیا آجاریان** (۳۵-۱۹۳۶).

«فرهنگ نام های ارمنی» جلد های ۱-۵ اثر **هراسیا آجاریان**(۶۲-۱۹۴۲)، «فرهنگ

تاریخ و فرهنگ ارمنی اختصاص دارد. انتشار سیزده جلد در سال ۱۹۸۷ به پایان رسید. این دانشنامه با کیفیت عالی به چاپ رسیده شامل حرف اختصاصی، نقشه های جغرافیایی رنگی، تصاویر سیاه و سفید و رنگی برای مقاله های مربوطه می باشد. دانشنامه جمعا شامل حدود ۵۰ هزار مقاله و بیش از ۹۰۰۰ صفحه است. هر جلد شامل حدود ۱۵۰۰ عکس و تصویر است.

«فرهنگ نام های ارمنی» در ۵ جلد اثر **پروفیسور هراسیا آجاریان** که در سالهای ۶۲-۱۹۴۶ در ایروان به چاپ رسیده دارای ارزش دانشنامه ای است. «فرهنگ زندگینامه»

اثر **گاریک استپانیان** که جلد اول در ۱۹۷۳، جلد دوم در ۱۹۸۱، جلد سوم در ۱۹۹۰ در ایروان به چاپ رسیده دانشنامه ارزشمندی برای شرح احوال بزرگان ارمنی است.

«راهنمای ادبی» اثر **هایک خاچاتوریان** که در سال ۱۹۷۵ در ایروان به چاپ رسیده به شرح حال نویسندگان عضو انجمن نویسندگان ارمنستان اختصاص دارد.

مؤسسه دانشنامه های ارمنی که زیر نظر **آکادمی علوم ارمنستان** کار می کند انتشار انواع مختلف دانشنامه های ارمنی را چه از نظر تخصصی چه از نظر مخاطبان و خوانندگان به عهده دارد. در همین راستا تا کنون غیر از دانشنامه بزرگ ارمنی که از آن یاد شد، دانشنامه تخصصی **جوانان و نوجوانان** را در چهار جلد منتشر کرده است. این دانشنامه تحت عنوان «چیست؟ کیست؟» قرار دارد و شامل حدود ۱۶۰۰ صفحه مطلب، عکس ها و تصاویر و نقشه های رنگی است و در سالهای ۱۹۸۴ تا ۱۹۸۷ در ایروان چاپ آن آغاز و به پایان رسیده است.

«دانشنامه خلاصه ارمنی» یکی دیگر از کارهای ارزشمند در زمینه دانشنامه نویسی است. این دانشنامه شامل ۴ جلد خواهد بود که تاکنون جلد اول (ایروان: ۱۹۹۰) و جلد دوم (ایروان: ۱۹۹۵) و جلد سوم اخیرا «به چاپ رسیده است. هر یک شامل ۷۶۳ صفحه بوده مقالات آنها اختصاصا» به زمینه های تاریخ و فرهنگ و ارمنی شناسی مربوط است. این دانشنامه ها نیز دارای کیفیت چاپی عالی با حروف اختصاصی و نقشه ها و عکس های رنگی و سیاه و سفید فراوان می باشد.

۲- فرهنگ های ارمنی

فرهنگ نویسی ارمنی از زمان پیدایش الفبا و ادبیات ارمنی سرچشمه می گیرد. از سده پنجم تا یازدهم میلادی مطالبی غنی در زمینه فرهنگ ها و تشریح معانی واژگان گرد آمده بود تا بر اساس آنها فرهنگ های سده های ۱۵-۱۱م. نگارش یابند از جمله فرهنگ املائی **آریستاکس گریچ**، «واژگان دستوری» (Բառք քերականին) «واژگان ادبی» (Բառք քերթողական) و غیره. در دوران اولیه مجموعه هایی بنام «واژگان» (Բառք) تهیه می شد که ضمیمه آثار مختلف می شد.

نخستین فرهنگ املائی ارمنی را **آریستاکس گریچ** که دوست نرسس لامبروناتسی بود در سده ۱۲م. نوشت. این اثر تحت عنوان «کشف رمز» (Վեր ծանուրիւնը) یا «تفسیر و تحلیل» (Վերլուծութիւնը) قرار دارد. فرهنگ دستوری «تفسیر واژگان دستوری» (Բառք (Մեկնութիւնը Բառք) مؤلف آن ناشناس است و زبان دقیق تهیه آن نامشخص لیکن مسلما «قبل از سده ۱۳م. فراهم آمده است. «نامه شعرا» (Հանդես) (Բանաստեղծ

سده ۱۲م. می رسد. فرهنگ «واژگان ادبی» یاد شده (Բառք քերթողական) حاوی واژه های ادبی کتاب مقدس شعر و ادبیات، گویش ها و غیره مربوط به سده های میانه و شامل ۱۲، ۰۰۰ واژه است. فرهنگ واژه های نازک شاعر و فیلسوف سده ۱۱م. تحت عنوان «تفسیر واژگان مقدس پدیر ما گریگور نازکاتسی» قرار دارد که در طول زمان تکمیل شد تعداد واژه های آن به ۲۰۰۰ رسید. تا کنون چندین فرهنگ آیه یاب کتاب مقدس تهیه و چاپ شده است. در سده های ۱۷-۱۶، فرهنگ ارمنی- لاتین اثر

فرانچسکو ریولا(میلان- ایتالیا: ۱۶۲۱م). نخستین فرهنگ چاپی ارمنی است. سپس فرهنگ های دیگری که اکثرا «دو زبانه هستند منتشر شده اند مانند: «فرهنگ زبانهای لاتین و ارمنی» اثر **آستوازادور نرسسویچ**، (رم: ۱۶۹۵م)، «فرهنگ زبان ارمنی» (Բառգիրք Հայոց) اثر **یرمیا مغرتسی**، ۱۶۹۸م. و غیره.

فرهنگ نویسی ارمنی در سده ۱۸م. پیشرفت شایانی داشت. «فرهنگ زبان ارمنی» (Բառգիրք հայկազգան լեզվի) در دو جلد (۱۷۴۹-۶۹) اثر **مختیار سیاستسی** نقطه آغازی برای فرهنگ نویسی نوین ارمنی به شمار می رود. فرهنگ های متعدد تشریحی، روستایی، ریشه شناسی، واژگان مترادف، نامها، تخصصی، دو زبانه یا ترجمانی و غیره تاکنون تهیه شده اند. از این میان می توان موارد زیر را یاد نمود:

«فرهنگ نوین زبان ارمنی» اثر **گ. آوتیکیان**، خ. سیورمیلیان و م. آوگریان در دو جلد (و تیریز ۳۷-۱۸۳۶).

«فرهنگ فرانسه- ارمنی» اثر **نورایر بیوزانداتسی** (۱۸۸۴).

«فرهنگ کامل روسی- ارمنی» اثر **ه. داغباشیان** (۱۹۰۳).

«فرهنگ جدید زبان ارمنی» اثر **س. گاباجامیان** (۱۹۱۰).

«فرهنگ گویش های روستایی ارمنی» اثر **هراسیا آجاریان** (۱۹۱۳).

«فرهنگ ریشه شناسی ارمنی» در هفت جلد، اثر **هراسیا آجاریان** (۳۵-۱۹۳۶).

«فرهنگ نام های ارمنی» جلد های ۱-۵ اثر **هراسیا آجاریان**(۶۲-۱۹۴۲)، «فرهنگ

فرهنگ های ارمنی

فیزیکی کار گروهی ر. آشخاروموف، ز. هاساگورزیان، و پوتیان (ایروان: ۱۹۵۷)، فرهنگ سبک شناسی اثر ف. خلغاتیان، (ایروان: ۱۹۷۶)، فرهنگ موسیقی (ایروان: ۱۹۸۶) تألیف واهرام دارباسیان، فرهنگ روسی - ارمنی زمین شناسی، تألیف ه. سارگسیان (ایروان: ۱۹۸۴). فرهنگ فلسفه (تشریحی ارمنی، ایروان: ۱۹۷۵)، فرهنگ واژه های اخلاقی (تشریحی ارمنی، ایروان: ۱۹۸۵) فرهنگ ورزش تألیف ک. بابایان، (ایروان: ۱۹۸۵). فرهنگ چشم پزشکی، گروه نویسندگان، (ایروان: ۱۹۷۶)، فرهنگ جغرافیا (جلد اول ۱۹۸۷)، فرهنگ واژه های ریاضی، تألیف تونیان (ایروان: ۱۹۶۵)، فرهنگ ادبیات، تألیف پروفیسور ادوارد جراباشیان و ه. ماخچانیان، (ایروان: ۱۹۸۰) و جز اینها.

۳- نگاهی به فرهنگ های مشترک ارمنی و فارسی

فرهنگ های زبان فارسی - ارمنی پیشینه تاریخی بلندی دارند زیرا در سده های میانه متقدم در مدارس ارمنستان در کنار زبانهای یونانی و عربی، فارسی نیز تدریس می شده است. نخستین واژه نامه فارسی به ارمنی که به دست ما رسیده در سده های ۱۱ یا ۱۲ میلادی تدوین شده است (تحت عنوان "واژگان وارتان منشی" (Մանր Վարդանի Քրոն) واژه نامه ای نیز از سده ۱۴ میلادی به جا مانده که به سه زبان عربی، فارسی و ارمنی تدوین گردیده است. لیکن هیچیک از واژه نامه های یاد شده از نظر ارزش علمی با فرهنگ فارسی - ارمنی تألیف گئورگ دبیر ترهوانسیان پالاتستی قابل قیاس نیستند. این فرهنگ شامل ۳۰۰۰ واژه و در سال ۱۸۲۶ در شهر استامبول ترکیه چاپ شده است.

این کتاب به سبک فرهنگهای امروزی تدوین شده حاوی کلمات فارسی میانه و پهلوی نیز می باشد و تلاش شده تا از واژگان تازی کمتر استفاده گردد. همراه واژه ها نمونه هایی از اشعار و جملات نیز قید شده است.

در سال ۱۹۳۳ فرهنگ فاسی - ارمنی تألیف کشیش گارگین گراگوسیان در تهران چاپ رسید که حاوی ۴۰۰۰ واژه است. زبانشناس نامی ارمنی پروفیسور هراچیا آجاریان هنگامی که در ایران بسر می برد مقدمه ای بر این فرهنگ نگاشت (سال ۱۹۱۹) و آن را دقیقاً مطابق نیازهای زمان ارزیابی نمود.

در میان فرهنگ های زبان فارسی و ارمنی "فرهنگ آریا - ارمنی" تألیف دکتر هاروتیون تیریاکیان دارای ارزش خاصی است. او از ۱۸۹۸ به مدت ده سال در ایران به سر می برد و پزشک مخصوص شاه و دربار ایران بود. در این فرهنگ ۱۳۰۰ مقایسه واژگان ارمنی و فارسی صورت گرفته است که برخی از آنها پذیرفتنی نیست.

در فرهنگ علوم پزشکی دکتر میکایل رستن (resten) (میکایل ترپرتوسیان - پاتکانیان از خانواده راپائیل پاتکانیان) در واژه نامه ضمیمه شده اصطلاحات و معانی فارسی در کنار ارمنی، ایتالیایی (لاتین)، عربی، یونانی انگلیسی و ترکی قید شده اند. (چاپ اول وینز: ۱۸۲۲، چاپ دوم ۱۸۳۲).

در سال ۱۹۲۴ فرهنگ بغلی فارسی به ارمنی تألیف وارتان هاروتیونیان در تبریز بچاپ رسید. از همین نگارنده در سال ۱۹۷۲ فرهنگ ارمنی به فارسی حاوی ۴۰۰۰ واژه در تهران چاپ شد. فرهنگ جیبی فارسی به ارمنی تألیف وارتان هاروتیونیان در سال ۱۹۷۹ در تهران منتشر گردید. حائز اهمیت است که در فرهنگهای این مؤلف تلفظ کلیه واژه های فارسی با حروف ارمنی آمده است. شادروان هاروتیونیان در سال ۱۹۷۹ فرهنگ بزرگ دو جلدی فارسی به ارمنی خود را نیز به پایان رساند، لیکن عمر وی بسنده نکرد تا اقدام به چاپ آن نماید. نگارنده این سطور به دعوت همسر ایشان حدود ۱۵ سال پیش از نزدیک فرهنگ اخیر را مورد بررسی قرار داد لیکن متأسفانه امکانات چاپ آن تا امروز میسر نگشته است.

یکی از فرهنگ های بسیار ارزشمند به قلم پروفیسور روبن آبراهامیان نگاشته است. فرهنگ پهلوی - فارسی - ارمنی - روسی - انگلیسی در سال ۱۹۶۵ در ایروان به چاپ رسید. جالب توجه است که بخش پهلوی به خط پهلوی نگاشته شده و کل کتاب نیز با دستخط زیبایی نگارنده تهیه شده است.

فرهنگ دو جلدی فارسی - ارمنی تألیف هایدوک منصوریان (جلد اول تهران ۱۹۷۹، جلد دوم ۱۹۸۵) دارای ارزش ویژه ای است زیرا که با نیازهای آموزشی جامعه تقریباً تطابق دارد. این فرهنگ شامل ۴۵۰۰ واژه بوده مصور نیز می باشد. تلفظ واژه ها با حروف ارمنی از ویژگی های دیگر این اثر است.

فرهنگ فارسی - ارمنی تألیف پروفیسور گئورگی نعلبندیان در سال ۱۹۸۷ در ایروان چاپ شده حاوی ۳۰۰۰ واژه است. این فرهنگ مصور نیست اما تلفظ واژگان فارسی با حروف ارمنی در آن قید شده است.

در سال ۱۹۸۴ جلد اول از فرهنگ واژه های همانند ارمنی، اوستایی، پهلوی، فارسی و ... در تهران به چاپ رسید. این فرهنگ بر پایه فرهنگ ریشه شناسی ارمنی اثر هراچیا آجاریان توسط ادیک مهربانی (ا. آراین) ترجمه و گزارش شده است و کلاً شامل بخش آ می باشد و بر اساس واژگان ارمنی مرتب شده است.

در سال ۱۹۸۴ فهرست واژگان روزمره ارمنی و فارسی در کتاب "ارمنی بیاموزیم" (خود آموز ارمنی) به قلم نگارنده این سطور در تهران به چاپ رسیده است. فرهنگ مصور گیاهی فارسی - ارمنی تألیف ژیرایر خسرویان به سال ۱۹۹۱ در تبریز به چاپ رسیده است. آخرین فرهنگی که در باره زبانهای فارسی به ارمنی به چاپ رسیده "فرهنگ خودآموز فارسی ارمنی" تألیف ب. ص. غازیان سنسکودی است. جلد اول این فرهنگ در سال ۱۹۹۱ در اصفهان به چاپ رسیده فاقد اصول درست نگارشی و مملو از نادرستی های زبانی و علمی است.

نگارنده این سطور نیز فرهنگ هایی در قطع های مختلف (مفصل و مختصر، از ۲۰۰۰ واژه تا ۱۵۰۰ واژه) به سه زبان فارسی، ارمنی و انگلیسی و بصورت متقابل تهیه کرده است. نسخه الکترونیکی فرهنگ ارمنی - انگلیسی - فارسی تألیف نگارنده سطور چند سال پیش به بازار بین المللی ارائه شده است.

تشریحی ارمنی "چهار جلد، اثر استپان مالخا سیان (۴۵ - ۱۹۴۴)، "فرهنگ روسی - ارمنی" اثر آ. غریبیان. "فرهنگ واژه های مترادف ارمنی" اثر آ. سوکیاسیان، "فرهنگ روسی - ارمنی" در چهار جلد، (۵۸ - ۱۹۵۴) از انتشارات انستیتوی زبان آکادمی علوم ارمنستان، از همین انستیتو "فرهنگ زبان معاصر ارمنی" در چهار جلد (۱۹۸۰ - ۱۹۶۹)، "فرهنگ املائی - گفتاری ارمنی" اثر ه. بارسغیان (۱۹۷۳)، "فرهنگ نوین زبان ارمنی" اثر آرتاشس خاچاتوریان، هراند گانگرونی، پاراماز تونیکیان، (بیروت ۱۹۶۸). "فرهنگ ارمنی - روسی" دو جلد، اثر آلکساندر خداباشیان، (مسکو: ۱۸۳۸)، "فرهنگ معاصر زبان ارمنی" دو جلد، اثر ادوارد آقاپیان (ایروان: ۱۹۷۶). فرهنگ اصطلاحات زبان ارمنی "اثر آ. سوکیاسیان و س. گالستیان، (۱۹۷۵). "فرهنگ قافیه های زبان ارمنی" کار گروه نویسندگان به کمک مرکز کامپیوتر آکادمی علوم، (۱۹۷۶)، "فرهنگ نام های جغرافیایی ارمنستان و کشورهای همجوار" در چهار جلد که تا کنون دو جلد آن به چاپ رسیده (۱۹۶۸) اثر ت. خ. هاگوپیان، استپان ملیک بخشیان، ه. بارسغیان، "فرهنگ جدید ارمنی - روسی" اثر گروه نویسندگان (۱۹۸۹)، "فرهنگ مفصل انگلیسی - ارمنی" اثر مسروپ گوپوچیان (قاهره: ۱۹۶۱)، "فرهنگ مفصل ارمنی - انگلیسی"، اثر پروفیسور هاروتیون چاکماکچیان (بوستون: ۱۹۲۲، چاپ دوم. بیروت: ۱۹۷۹)، "فرهنگ مفصل انگلیسی - ارمنی" به سرپرستی ه. آسماننگیان (ایروان: ۱۹۸۴)، "فرهنگ ارمنی - انگلیسی" اثر آلوارد امیرجانیان (ایروان: ۱۹۹۶)، "فرهنگ آلمانی - ارمنی" با ویراستاری پرواند ترمینسیان (ایروان: ۱۹۷۶)، فرهنگ جدید ارمنی - انگلیسی (پدر ماداتیا پتروسیان، وینز: ۱۸۷۵ - ۷۹)، فرهنگ جیبی ارمنی - انگلیسی (م. گ. میناسیان، استانبول: ۱۹۰۲)، فرهنگ انگلیسی ارمنی نوین، مارتیروس گوشاگچیان و تیگران خندرونی، بیروت: ۱۹۷۰)، فرهنگ ارمنی - انگلیسی جدید (بیروت: ۱۹۷۰، ایروان: ۱۹۹۲)، فرهنگ انگلیسی - ارمنی و ارمنی - انگلیسی (مارتیروس گوشاگچیان، بیروت: ۱۹۷۶) ده ها فرهنگ بزرگ و کوچک یک زبانه و دو زبانه در ارمنستان و مهاجر نشین های ارمنی به چاپ رسیده اند. (زبانهای فرانسه، سوئدی، آلمانی، عربی، قیجاتی، اسپانیولی و غیره).

در زبان ارمنی نیز فرهنگ های تخصصی گوناگونی تاکنون تدوین شده اند از جمله فرهنگ های فنی، فلسفی، ورزش، علوم مختلف، زبانشناسی، ادبیات و غیره که نام بردن یک یک آنها از حوصله این مقاله خارج است. لیکن می توان به اهم آنها اشاره نمود: فرهنگ های پزشکی ارمنی تاریخ طولانی دارد. قدیمیترین آنها بنام "واژگان گالیانوس" (Քառք Գաղիանոսի) می باشد که قدیمیترین نسخه دستنویس آن به سده دهم تعلق دارد بنابراین اصل کتاب مسلماً پیش از این سده باید تهیه شده باشد. یکی دیگر از فرهنگ های پزشکی متعلق به امیر دولت آماسیایی تحت عنوان "بی فایده برای نادانان" (Անգիտաց անպիտոն) است که دارای ارزش علمی بالایی است (نگارش ۱۴۸۲ - ۱۴۷۸).

در زمینه علوم طبیعی واژه نامه جالبی وجود دارد که گئورگ پالاتستی تهیه کرده و آن را به ترجمه ارمنی (سده ۱۳م.) کتاب عربی "کتاب ارزشها" (Գիրք վաստակոց) اثر یونیوس آتالیوس ضمیمه کرده است.

در سده ۱۷م. چند فرهنگ پزشکی ارمنی به کوشش آسار سیاستاسی، گالوست آماسیاسی، سروپ گریچ و دیگران نگارش یافت. آسار سیاستاسی یکی از چهره های درخشان پزشکی ارمنی است او در حدود سالهای ۷۵ - ۱۵۶۵م. در ایران متولد شده مدتهای طولانی در سیاستیا زندگی کرد. یکی از فرهنگهای پزشکی او تحت نام "واژگان و تاریخ تفسیر همه دردها" قرار دارد که قدیمیترین نسخه دستنویس آن متعلق به ۱۶۳۵ (زمیر) می باشد.

در دوره های متأخر فرهنگ تشریحی پزشکی تألیف شده است که دکتر رستن (resten) اثر خود "علوم پزشکی" ضمیمه کرده و شامل ۲۵۰۰ واژه است که از ایتالیایی یا لاتین به ارمنی ترجمه شده و اغلب مترادف انگلیسی، یونانی، عربی، فارسی و ترکی واژگان با حروف ارمنی نیز آورده شده است. این اثر در دهه های ۳۰ - ۲۰ سده ۱۹ تهیه شده است. دیگر فرهنگها عبارتند از: چندین فرهنگ پزشکی اثر دکتر ن. تاغوازیان و دکتر ل. تیگرانیان (سده ۱۹). مهمترین آنها فرهنگ عمومی پزشکی شامل ۳۵۰۰ واژه است.

فرهنگ پزشکی روسی - لاتین و ارمنی اثر پروفیسور واهان آرزرونی (چاپ اول ایروان: ۱۹۲۴، چاپ دوم ایروان: ۱۹۵۶) فرهنگی بسیار ارزشمند و بعنوان سنگ بنای پزشکی نوین در ارمنستان تلقی می گردد. فرهنگ دیگری نیز تحت عنوان فرهنگ پزشکی لاتین - روسی - ارمنی وجود دارد که اثر مشترک پروفیسور م. آغبیان پروفیسور ل. هوانسیان و دکتر آ. ترپوگوسیان (ایروان: ۱۹۵۱) می باشد.

گزیده ای از فرهنگ های تخصصی دیگر عبارتند از: فرهنگ لاتینی، ارمنی، روسی نامهای گیاهان (ایروان: ۱۹۶۲) اثر دکتر ت. گ. زادوریان، فرهنگ پلی تکنیک (ستاره شناسی، مکانیک، کشاورزی، زمین شناسی، الکتروتکنیک، ترمودینامیک، پل سازی، چرم سازی، هیدوتکنیک، معدن، راه سازی، معماری، ریاضی، اتومبیل، متالوژی، ماشین سازی، مهندسی ساختمان، حرارت، رادیوتکنیک، ریسندهی، شیمی، فیزیک، شیمی

جامعه ارمنی ایران

گشایش شعبه انجمن ارمنیان فریدن در تهران

در تاریخ ۸/۴/۸۰ شعبه انجمن ارمنیان فریدن در تهران افتتاح شد. مراسم مربوطه در مقر مجتمع ورزشی فرهنگی رافی برگزار گردید. در این مراسم نماینده مجمع مدیریت، آقای لئون میناسیان و اسقف سیوه سرکسیان سخنرانی کرده گروه آواز برنامه های هنری اجرا نمود.

سخنرانی خاچیک خاچر

۱۳ تیر ماه خاچیک خاچر نویسنده و مترجم در انجمن ملی و فرهنگی ارمنیان ایران در باره زندگی و آثار بارور سواک شاعر نامی ارمنی سخنرانی کرده ضمن تفسیر آثار شاعر گزیده ای از آنها را برای حاضران قرائت کرد.

ایران

سفر هیئت ارمنستان به تهران

آرتاشس تومانیان رئیس دفتر رئیس جمهور ارمنستان، در تهران پیام تبریک روبرت کوچاریان را به آقای محمد خاتمی رئیس جمهوری اسلامی ایران تسلیم داشت. آقای خاتمی روابط ایران-ارمنستان را مثبت ارزیابی نموده و بنفع توسعه آتی آنها سخن گفته است. آقای خاتمی اظهار داشته است که احداث خط لوله گاز ایران-ارمنستان به این کشور امکان می دهد تا بصورت یک مسیر ترانزیتی برای صدور گاز ایران به اروپا در آید. وی اعلام نموده است که از دیالوگ رؤسای جمهوری ارمنستان و آذربایجان حمایت کرده و در حل و فصل هرچه سریعتر مسئله قره باغ ابراز امیدواری نموده است. وی خاطر نشان نموده که ایران آماده اجرای نقش فعال در مسائل مربوط به تأمین امنیت منطقه ای میباشد. آقای آرتاشس تومانیان از موضع تهران در خصوص حل و فصل مسئله قره باغ ابراز رضایت نموده و اعلام داشت که حل مسائل امنیتی منطقه بدون شرکت ایران امکان پذیر نمی باشد.

اظهارات آرتاشس تومانیان در ملاقات با آقای خاتمی:

"بدون شرکت ایران حل درگیریهای منطقه غیر ممکن می باشد"

آقای آرتاشس تومانیان رئیس نهاد ریاست جمهوری ارمنستان طی ملاقات با همتای ایرانی خود آقای ابطی از موضوعگیری متعادل و خویشتن داری که ایران نسبت به بحران قره باغ کوهستانی داشته اظهار تشکر نموده و نقش ایران را در کاهش تنشج منطقه مهم ارزیابی نموده است. خبرگزاری "ایرنا" چنین گزارش داده است: آقای تومانیان با "مثبت" و "مستحکم" ارزیابی نمودن ضرورت فعال نمودن

روابط همه جانبه تهران - ایروان گفته است: "زمانی وضعیت با ثبات وبدون خطر در منطقه حکمفرما خواهد بود در صورتی که کشورهای منطقه که ارمنستان و ایران نیز شامل آن می شوند، با یکدیگر همکاری داشته باشند.

وی اظهار داشت که بحران قره باغ باید براساس قراردادی که در نتیجه مذاکرات بدست خواهد آمد، حل گردد. آقای ابطی اظهار امیدواری نموده است که "خط گاز ایران - ارمنستان بزودی به حقیقت خواهد پیوست."

رئیس دفتر ریاست جمهوری ایران به این موضوع اشاره نموده است که: "همکاری سه جانبه ایران، ارمنستان و روسیه برای منطقه ثبات، صلح و امنیت در بر خواهد داشت.

هیئت ارمنی بریاست آرتاشس تومانیان که روبرت شوگاریان معاون وزیر و گغام غریبجانیان سفیر ارمنستان در ایران نیز در ترکیب آن بودند به منظور ارائه پیام رئیس جمهور روبرت کوچاریان به تهران سفر نموده اند.

آقای خاتمی رئیس جمهور ایران نیز آرتاشس تومانیان را به حضور پذیرفت. آقای آرتاشس تومانیان طی ملاقات جهت انتخاب مجدد آقای خاتمی به عنوان رئیس جمهور تبریک گفته و به اهمیتی که برای روابط ارمنستان - ایران قائل می باشد، اشاره نموده است..

رئیس جمهور ایران نیز چنین است: خط گاز ایران - ارمنستان بخشی از مسیری خواهد بود که منابع انرژی ایران بسوی اروپا ارسال خواهد شد. آقای خاتمی مذاکرات ارمنی - آذری را در حل درگیری قره باغ کوهستانی مهم ارزیابی نموده و آمادگی ایران را در حل درگیری قره باغ بصورت یک میانجیگر فعال صلح اعلام نموده است.

آرتاشس تومانیان نیز از موضع ایران نسبت به بحران قره باغ اظهار خرسندی نموده چنین افزوده است که حل درگیریهای منطقه بدون همکاری با ایران غیر ممکن است.

به احتمال قوی در سال جاری سفر رسمی رئیس جمهور ارمنستان به جمهوری اسلامی ایران صورت خواهد گرفت. منابع مطلع دیپلماسی بر این تصور می باشند که: "رئیس جمهور ارمنستان از راه زمینی یعنی ایروان - مغری - تبریز - تهران به ایران سفر خواهد نمود. انتخاب چنین مسیر یک ژست سیاسی خواهد بود که به تمام مردم جهان نشان می دهد که ایروان تا چه اندازه به مرز مغری اهمیت می دهد.

همکاری های

ایران - ارمنستان - روسیه

گزارش خبرگزاری ایرنا حاکیست، مهدی ابطی رئیس نهاد ریاست جمهوری اسلامی ایران در ملاقات سوم جولای با آرتاشس تومانیان همتای ارمنی خود اعلام کرده است که همکاریهای سه جانبه ایران-ارمنستان-روسیه به برقراری صلح و امنیت پایدار در منطقه کمک خواهد کرد.

آرتاشس تومانیان بنوبه خود اعلام کرده است که ارمنستان آماده توسعه مناسبات با ایران در زمینه های سیاسی، اقتصادی و فرهنگی می باشد. ابطی تاکید

نموده است که تنها در صورت مشارکت تمامی کشورهای منطقه، از جمله ایران و ارمنستان می توان به ثبات و امنیت منطقه ای دست یافت. مهدی ابطی همچنین ابراز امیدواری نموده است که عملیات احداث خط لوله گاز ایران-ارمنستان در آینده نزدیک شروع خواهد شد.

آرمن پرس، یرگیر ۱۴/۴/۸۰

کمیته بانکداری سنای آمریکا تمدید تحریم ایران را تصویب کرد

نیویورک - خبرگزاری جمهوری اسلامی: کمیته بانکداری سنای آمریکا لایحه تمدید قانون تحریم ایران و لیبی را به مدت پنج سال دیگر تأیید و آن را برای رأی گیری به سنا ارسال کرد.

"پل ساریان" سناتور دمکرات و رئیس کمیته بانکداری سنا با اشاره به حمایت اکثریت نمایندگان کنگره از تمدید قانون تحریم ایران و لیبی گفت: ۷۷ سناتور بانی این لایحه هستند که این موضوع حمایت قاطع سنا از آن را نشان می دهد.

وی تأکید کرد: به عقیده من قانون تحریم ایران و لیبی باید برای پنج سال دیگر تمدید شود و تمدید آن برای دو سال که برخی پیشنهاد کرده اند، به منزله عدم قاطعیت آمریکا در این باره قلمداد خواهد شد.

کمیته روابط خارجی مجلس نمایندگان آمریکا نیز لایحه مشابهی را با رأی قاطع به تصویب رساند و آنرا برای رأی گیری در جلسه عمومی به مجلس ارسال کرد.

پیشنهاد تمدید قانون تحریم ایران و لیبی برای مدت دو سال که توسط دولت آمریکا مطرح شده است، در کمیته روابط خارجی مجلس نمایندگان نیز با شکست روبرو شد و رأی نیاورد.

مقام های کاخ سفید همواره اعلام کرده اند، تمدید قانون تحریم ایران و لیبی برای مدت کمتر از پنج سال و دادن اختیارات بیشتر به رئیس جمهوری، باعث خواهد شد در صورت تغییر رفتار ایران و لیبی، آمریکا سیاست خود در باره دو کشور را به تناسب رفتار آنها تنظیم کند.

ایران و روسیه پیرامون حل درگیریهای منطقه ای همکاری خوبی خواهند داشت

مسکو، ۲۸ ژوئن، آرمن پرس: وزارت امور خارجه روسیه گزارش داده است که: مهدی صفری سفیر ایران در روسیه و ویاسلاف تروبنیکوف معاون وزیر امور خارجه روسیه فدرال در طی ملاقات به این نتیجه رسیده اند که "ایران و روسیه در حل درگیریهای منطقه ای همکاری خوبی خواهند داشت". طرفین در گفتگوی خود به تلاشهای خود پیرامون مسائلی چون ثبات و امنیت منطقه ای، ترورهای بین المللی، پیکار برضد فروش و پخش مواد مخدر، اشاره نموده اند. در گزارش فوق چنین آمده است که مسائل فوری منطقه ای و بین المللی و فعالیت های گروه مینسک در مسئله قره باغ نیز در مرکز توجه بوده است.

آرمن پرس، آرزگ

۸/۴/۸۰

ارمنستان

افتتاح کنسولگری موقت در سوچی
در روابط ارمنی - روسی صفحه جدیدی
گشوده شده است. در روزهای اخیر کنسولگری
موقت ارمنستان در سوچی افتتاح شد و آرتور
سرکسیان رئیس یکی از بخش های سفارت ارمنستان
در روسیه به عنوان کنسول موقت معرفی شده است.

شبکه تلویزیونی پرومتئوس ۱۳/۰۴/۱۰

شهروندان فیزیولی و آقدام به روستاهای خود
بر می گردند

بعد از احیای مجدد مناطق آذری که قبلاً از
سوی نیروهای مسلح ارمنی اشغال شده است بیش از
۹۰ هزار اسکان داده شدگان اجباری به خانه های
خود برگشته اند. خبرگزاری "بلیک دیاسی" حاکی از
آن است علی محمدآف مدیر آژانس بازسازی و
احیای مناطق در این خصوص اعلام کرده است. به
گفته وی شهروندان فیزیولی و اقدام توانسته اند به این
روستاها برگردند. به گفته محمدآف در این مناطق
۳۳۰ خانه مسکونی، ۷۰ مدرسه، ۴۲ واحد پزشکی،
۱۸۰ ایستگاه برق احداث شده است و ۶۵ هکتار زمین
کشت با آب آبیاری تأمین شده است. طرح برقراری
مجدد مناطق در سه مرحله و بحساب اعطای مالی
اتحادیه اروپایی که ۲۴ میلیون دلار برای این اهداف
اختصاص داده است به تحقق می رسد.

هایستانی هانراپتوتیون ۱۳/۰۴/۱۰

مصاحبه با سفیر جمهوری اسلامی ایران
در ارمنستان

آقای سید محمد خاتمی از ۲۸۱۵۹۲۸۹ رأی مردم
خود ۲۱۶۵۶۴۷۶ رأی را بدست آورده است. این
پیروزی بی سابقه بیانگر اراده ملت ایران می باشد که
بدین وسیله به رئیس جمهور خود و کالت ادامه برنامه
را می دهد. سفیر ۴۲ ساله آقای محمد فرهاد کلینی
در طی سالهای ۹۵-۱۹۹۲ بعنوان معاون سفیر و در طی
سالهای ۹۹-۱۹۹۸ سرپرست سفارت بوده است و از
سال ۲۰۰۰ بعنوان سفیر فوق العاده و نماینده تام
الاختیار ایران در ارمنستان منصوب گشته است. وی
مسیر دیپلماتیک طولانی را از اتحاد شوروی سابق،
آمریکای لاتین، کوبا و ارمنستان طی کرده است. وی
که از شهر شیراز، شهر حافظ کبیر می باشد، آگاه به
مسائل ادبی بوده و به زبانهای انگلیسی، اسپانیایی و
ارمنی تسلط دارد.

سؤال: "در دوره دوم ریاست جمهوری آقای
خاتمی روابط ایران با ارمنستان و کشورهای منطقه
چگونه خواهد بود."

پاسخ: "جمهوری اسلامی ایران با عنایت به برنامه
پنج ساله سوم توسعه اجتماعی- اقتصادی کشور، اصل
تنش زدایی و گسترش همگرایی را در عرصه سیاست
خارجی دنبال می کند. هر چه به جلو می رویم به لزوم
همکاریها در قفقاز باور بیشتری پیدا می کنیم و
ضرورتها روز بروز اهمیت بیشتری پیدا می کنند.
ارمنستان در سیاست قفقازی ما موقعیت خاص خود را
دارد. خط مشی اقتصادی و سیاسی که پیاده می کنیم
بیانگر آنست که روابط با ارمنستان را بسیار مهم و
درازمدت تلقی می کنیم."

سؤال: "بدون در نظر گرفتن دیدگاه ایران مشکل
بتوان در منطقه هرگونه تصمیم سیاسی مهم اتخاذ نمود.
موضع رسمی ایران درخصوص مغری و مبادله اراضی
در روند مذاکرات حل مناقشه قره باغ چیست؟"

پاسخ: "همان گونه که مقامات ارمنستان نیز اعلام
داشته اند، تبادل اراضی در دستور کار قرار ندارد. فکر
می کنم در صورت قرار داشتن در وهله اول روابط
ارمنستان با کشورهای همسایه محدود می شد و این
امر بیش از همه با امنیت و منافع ملی ارمنستان متضاد
می گشت و این امر بر همسایگان نیز منعکس می شد.
می توان بطور مطمئن گفت که تبادل اراضی در
دستور کار قرار ندارد. با توجه به ملاقاتهای متعدد
صورت گرفته و گامهای برداشته شده، می توان گفت
که گروه مینسک در حال تلاش است تا بین طرفین
مناقشه درک و تفاهم مشترک پیدا گشته و افکار
عمومی یکپارچه ایجاد نماید. این قدم مهم و شایان
توجه می باشد. در هر روندی که در حال شکل گیری
است، بایستی تمامی پارامترها را در نظر گرفت."

سؤال: "در خصوص خط لوله گاز ایران- ارمنستان
چه چیز تازه ای را می توانید اضافه نمایند. چه
دورنمایی در این خصوص وجود دارد."

پاسخ: "من صحبت جدیدی ندارم. مذاکرات ادامه
دارند و فکر می کنم که بیانات آقای گالوستیان در
این خصوص کافی می باشد. می توانیم در مورد آینده
امیدوار باشیم و بر لزوم همکاریهای چندجانبه تأکید
نمایم. امیدوارم گروههای انرژی که در منطقه فعالند،
بتوانند با حسن نیت و نگاه وسیع تر مسائل را پیگیری
نمایند."

سؤال: "آیا پارامترهای جدیدی در سیاست داخلی
ایران در دور دوم ریاست جمهوری آقای خاتمی
وجود دارند؟"

پاسخ: "آقای خاتمی بعنوان دومین مقام عالیترتبه در
کشور مسئول برنامه ریزی و اجرای اهداف می باشد.
نظر شخصی من این است که سیاست فوق بایستی به
افزایش عنصر تفاهم و توان ملی کمک کند. برای
اینکه عنصر صداقت و صراحت را در هر دو محور
صحیح تر ارزیابی نمایم بایستی از آنها بعنوان نقاط
درخشان یاد کرد. مردم ایران با مشاهده برخورد و
رفتار آقای خاتمی در برنامه های سیاسی، اجتماعی و
اقتصادی برای بار دوم ایشان را انتخاب کردند. طبیعی
است که رئیس جمهور هنگام معرفی کابینه به مجلس
چارچوب سیاسی آنها مشخص خواهد کرد. فکر می
کنم که در این چارچوب به افشار آسیب پذیر جامعه
توجه و اهتمام بیشتری خواهد شد تا امکان بهروزی
آنان افزایش یابد. مسائل ایجاد اشتغال با توجه به رشد
جمعیت ایران و جوانگرایی آن که تقریباً هر بیست
سال یکبار محسوس می شود، در اولویت قرار خواهد
داشت. فکر می کنم که عملکرد فرا جناحی، توسعه
پایدار و ایجاد جو آزاد که حضرت آیت الله خامنه ای
رهبر معظم انقلاب اسلامی آنها را بعنوان نقطه پایانی
نتایج انتخابات مورد تأکید قرار داده است، از
اولویتهای جدید می باشند."

سؤال: "آیا سخن در این باره است که فشار بر
برخی گروهها، از جمله مطبوعات، کاهش خواهد
یافت؟"

پاسخ: "این روند مسیر قانونی خود را طی می کند.
طبعاً در محافل خبرنگاری همواره بایستی نسبت به

حقیقت و امانت داری ابراز اراده مردم وفادار بود.
چنانچه خبرنگاری مایل باشد تا از شانتاژ بعنوان طرز
کار و اسلحه استفاده نماید، در هیچ سیستمی مورد
پذیرش قرار نخواهد گرفت و این قاعده در خصوص
تمامی کشورها صدق می کند. برای اینکه جامعه نیز
احساس نماید که انتقاد مفید است نیاز به توسعه فکری
و معنوی دارد. نباید انتقاد را حیثیتی کرد یا آنرا
بعنوان سلاح سیاسی نگریست. همچنین نباید از آن
بعنوان وسیله ای جهت افزایش اعتبار قرار داد. انتقاد
پلی جهت تصحیح مواضع سابق برای آینده می باشد.
چنانچه بدین ترتیب به مسائل نگاه کنیم دیگر آنرا
بعنوان یک فشار نخواهیم دید. در ایران تفکیک قوا
وجود دارد و مردم نیز آراء خود را بر همین مبنا داده
اند. توجه و اهتمام به سه اصل آزادی در اندیشه، منطق
در گفتار و قانونمندی در عمل بعنوان ارزشهای
اساسی، همان طور که آقای خاتمی نیز مورد تأکید
قرار داده اند، نه تنها برای ایران، بلکه برای دیگران
نیز می تواند مفید باشند."

آراووت ۵-۴/۱۰

در حاشیه روابط فرهنگی ارمنستان-ایران
آقای محمد فرهاد کلینی سفیر فوق العاده و
نماینده تام الاختیار جمهوری اسلامی ایران
در جمهوری ارمنستان میهمان ریاست دانشگاه
آجاریان بود. سفیر ایران ۱۵۰۰ جلد کتاب به دانشگاه
اهدا نمود. روابط کشور های دوست و همسایه
ارمنستان و ایران سابقه دیرینه و باستانی دارد. البته در
زمان شوروی سابق این روابط تاحدودی راکد بود اما
بعد از استقلال ارمنستان این روابط وارد دوره جدیدی
گشت که یکی از نمونه های آن روابط با دانشگاه
آجاریان می باشد. در سال ۱۹۹۴ بین دانشگاه
آجاریان و دانشگاه آزاد اسلامی تهران قراردادی به
امضاء رسید که بر اساس آن در دانشگاه آجاریان
دانشکده ششگانه و در دانشگاه آزاد تهران
دانشکده زبان و ادبیات ارمنی افتتاح گردید. از سال
۱۹۹۴ دانشجویان دانشگاه هراچیا آجاریان در دوره
های باز آموزی تهران شرکت می کنند، چنانچه ۱۰
روز قبل نیز ۱۲ دانشجوی دانشگاه آجاریان عازم
تهران شده اند.

شبکه تلویزیونی پرومتئوس ۱۱/۰۲/۱۰

روابط دوستی میان دانشگاههای آجاریان ارمنستان و
آزاد اسلامی ایران

در دوران اتحاد شوروی رود ارس بعنوان خط
تقسیم بین ارمنستان و مرز جنوبی اتحاد شوروی
محسوب می شد امروز وضعیت کمی فرق دارد و می
توان گفت که رود ارس نقش مظهر دوستی دو کشور
را ایفا می نماید. امروز بطور آشکار به روابط نزدیک
اقتصادی، فرهنگی- آموزشی ارمنی ایرانی اشاره می
گردد. در این اواخر جمهوری اسلامی ایران همسایه
جنوبی ما در سطح دولتی در اقتصاد ارمنستان سرمایه
گذاری نمود. و فعال شدن شماری از مؤسسات
مشترک ارمنی- ایرانی در ارمنستان گواه این امر می
باشد. همکاری در عرصه آموزش نیز قابل مشاهده می
باشد.

سال ۱۹۹۴ در چارچوب دیپلماسی مردمی، روابط
دوستی بین دانشگاه هراچیا آجاریان و دانشگاه آزاد

جمهوری اسلامی ایران برقرار شد که در نتیجه این ارتباط قراردادی منعقد شد که بر اساس آن در هر دو دانشگاه کرسی زبان و ادبیات فارسی، زبان و ادبیات ارمنی گشوده شد. سفارت جمهوری اسلامی ایران و اداره توسعه زبان فارسی در خارج کتبی را به دانشگاه ارمنستان اختصاص داده اند. محمد فرهاد کلینی سفیر فوق العاده و تام الاختیار ایران در ارمنستان از سوی وزارت امور خارجه ایران ۱۵۰۰ جلد کتاب به این دانشگاه اهدا نمود. سفارت ایران در این اواخر بطور مستمر روزنامه و ماهنامه های فارسی به این دانشگاه اختصاص می دهد.

شبکه تلویزیونی "آر" ۱۱/۰۴/۸۰

کتابخانه دانشگاه هراچیا آجاریان با کتب فارسی تکمیل شد

سال ۱۹۹۴ در چارچوب دیپلماسی مردمی، بین دانشگاه هراچیا آجاریان و دانشگاه آزاد تهران روابط دوستی برقرار شد. سپس در دو دانشگاه بطور متقابل کرسی زبان ادبیات فارسی و زبان و ادبیات ارمنی گشوده شد از این دو کرسی دانشجویانی فارغ التحصیل شده اند. ۱۲ دانشجو از دانشگاه آجاریان از ۲۱ ژوئن در دانشگاه آزاد تهران دوره بازآموزی یک ماهه می گذرانند. این دو دانشگاه پیشرو کشورهای همسایه نه تنها دانشجو مبادله می کنند بلکه با کتب درسی و ادبیات به یکدیگر کمک می کنند. در چارچوب همکاری متقابل سودمند دانشگاه هراچیا آجاریان هر سال با کتاب فارسی تکمیل می گردد. در طبقه پنجم دانشگاه بزودی کتابخانه ادبیات فارسی گشوده خواهد شد که در آنجا ۲۰۰۰ جلد کتاب مربوط به زبان فارسی، مردم شناسی، تاریخ، ادبیات بطور دائم وجود خواهد داشت. این کتابخانه از سوی سفیر ایران در ارمنستان با ۱۵۰۰ جلد کتاب تکمیل شد. آواک خاچاتوریان رئیس دانشگاه هنگام سپاسگزاری اشاره نمود که این یک هدیه استثنایی است آنچه به تقرب مردم دو کشور کمک می کند.

محمد فرهاد کلینی سفیر جمهوری اسلامی ایران در جمهوری ارمنستان با اختصاص مجموعه ادواری کتب فارسی به این کتابخانه اشاره نمود اگر بسیاری از افراد در اقتصاد کشور سرمایه گذاری می کنند لذا اینگونه هدایا برای بزرگداشت عشق و محبت انجام می گیرد. و اما بزرگترین ارزش، هدیه کتاب می باشد.

هاباستانی هانراپوتیون ۱۲/۰۴/۸۰

اولین سرشماری در ارمنستان

طی ۱۹-۱۰ اکتبر پانز در ارمنستان مستقل برای اولین بار سرشماری عمومی صورت خواهد گرفت که هزینه آن ۹۵۰ میلیون درام ارزیابی شده است به همین جهت دولت از کشورهای کمک کننده انتظار کمک دارد. کشورهای کمک کننده نیز دولت ارمنستان را نا امید نکرده اند و بانک جهانی ۵۳۹ میلیون درام اختصاص خواهد داد.

شبکه تلویزیونی پرومتوس ۱۱/۰۴/۸۰

افتتاح پل "ایروان" در بیروت

روابط ارمنستان با لبنان یکی از کشورهای استثنایی خاور نزدیک است. یکی از جوامع فعال و بزرگ اسپورک در لبنان قرار دارد. لبنان تنها کشور عربی است که قتل عام ارامنه را برسمیت شناخته و

آن را محکوم کرده است. روابط بین پایتختها نیز استثنایی است. ایروان و بیروت دو شهر خواهر هستند دیروز پلی به نام ایروان در بیروت گشوده شد. این پل پایتخت را به محله ارمنی نشین برج حمود ارتباط می دهد برای شرکت در مراسم گشایش پل هیئت از شهرداری ایروان به سرپرستی روبرت نظریان شهردار ایروان در لبنان بسر می برد. وارطان وارتاپیان معاون شهردار و آشوت گزیریان رئیس اداره انتظامات ایروان در ترکیب هیئت اعزامی حضور داشتند.

شبکه تلویزیون "آر" ۰۹/۰۴/۸۰

اطلاعیه دبیر خانه مرکزی اینترپل

دبیر خانه مرکزی اینترپول (پلیس بین المللی) اطلاع داد که کار تعقیب و پیگرد بین المللی زوری بالاییان را با توجه به اینکه این امر جنبه سیاسی داشته و در تضاد با اساسنامه اینتر پول میباشد متوقف ساخته است. یاد آوری نمائیم که دستگاههای قضائی آذربایجان پیگیر امور مربوط به تعقیب وی بودند.

شبکه سراسری تلویزیون ۰۹/۰۴/۸۰

تصویب کمکهای اختصاصی به ارمنستان

دفتر مجمع ارمنی در واشنگتن اعلام می کند که امروز کمیسیون تخصیص های خارجی مجلس نمایندگان محموله اسناد اختصاص ۸۲٫۵ میلیون دلار کمک به ارمنستان را به تصویب رسانده است. کمک به قره باغ کوهستانی در اولویت قرار دارد خصوصاً برای آسیب دیدگان درگیری قره باغ.

شبکه تلویزیون "آر" ۰۸/۰۴/۸۰

ایستگاه فضائی بین المللی مشترک ارمنی - آمریکایی

۱۶ کشور دنیا در راستای ایجاد ایستگاه فضائی بین المللی مشترک ارمنی - آمریکایی شرکت کرده اند، از جمله کشورهای عضو آژانس یورو و فضائی، آمریکا، روسیه، ژاپن، ارمنستان. مسئول بخش علوم سفارت آمریکا در ارمنستان در این خصوص خطاب به خبرنگار آرمین پرس اعلام کرده است. امروز در وزارت امور خارجه یادداشتی که بین انستیتی گارنی و مرکز تحقیقات فضائی آمریکا مسئولین "تاماس" امضا شده بود، تأیید شد.

شبکه تلویزیون "آر" ۰۷/۰۴/۸۰

اهمیت استراتژیکی خط لوله گاز

ایران- ارمنستان برای ارمنستان

بنظر سیمون درسیمونیانتس معاون رئیس های روس گازارد "خط لوله گاز ایران- ارمنستان برای کشور ارمنستان اهمیت استراتژیکی دارد؛ ما نمی خواهیم باز هم در وضعی که در سال ۹۲، ۹۳ و ۹۴ موجود بود، قرار بگیریم، یعنی در شرایطی که گاز ارمنستان را فقط از یک طرف دریافت می کردیم و آن جریان هم بعلت وضعیت نظامی متوقف شده بود." بگفته سیمون درسیمونیانتس گرچه گاز ایرانی گرانتر از گاز روسی است، ولی با توجه به اهمیت استراتژیکی احداث خط لوله ضروریست. در حال حاضر روزانه ۲/۴ الی ۲/۵ میلیون متر مکعب گاز وارد ارمنستان می شود و بگفته آقای درسیمونیانتس این مقدار کاملاً کافی است. آقای درسیمونیانتس کاهش حجم گاز را با عدم ارسال گاز به نیروگاه

حرارتی ایروان و کارخانه نایبریت مرتبط می سازد. ارسال گاز به این کارخانه ها بعلت بدهیهای هنگفت متوقف شده است. نیروگاه حرارتی ایروان ۴ میلیارد و ۳۸۰ میلیون درام و نایبریت ۲ میلیارد و ۶۳۱ میلیون درام بدهکار است. کارخانه "آرارات سیمان" بر خلاف دیگر کارخانه ها بعیزان ۱۰۰ میلیون درام از بدهی را کاهش داده است. کلاً ارمنستان ۱۶ میلیارد درام به "های روس گازارد" بدهکار است. ضمناً گازرسانی ۲۰ هزار مشترک بعلت بدهیها متوقف شده است و وضع کسانی که بطور مکرر وجوه را پرداخت نکرده اند پیچیده تر است؛ "به دادگاه مراجعه می کنیم، تنها راه حل این است. در حال حاضر در رابطه با شهروندان ۱۷۰۰ شکایت به دادگاه ارائه شده است، در رابطه با زمینه صنعت هم اینچنین عمل می کنیم." باید اشاره کرد که بعلت بدهی سیستم مرکزی گرما، مسئله تامین حرارت منازل در زمستان تحت خط می باشد.

شبکه تلویزیونی "آر" ۰۶/۰۴/۸۰

افتتاح موزه علوم فضائی در گارنی

در گارنی موزه علوم فضائی افتتاح شده است. در محل مربوطه دستاوردهای علمی در این خصوص بنمایش گذاشته شده است. بعد از سال ۱۹۷۸ در انستیتی ستاره شناسی گارنی ابزاری ساخته شدند که بر روی ایستگاه فضائی "میر" نصب شدند. این موزه در نظر دارد تا دستاوردهای ۳۰ سال اخیر ستاره شناسان ارمنستان را به نمایش گذارد. بنا به گفته آکادمیسین گورزادیان تمامی همکاریهایی که تاکنون بعمل آمده با روسیه بوده اما حال ممکن است که همکاریهایی نیز با آمریکائیا صورت گیرد.

شبکه سراسری تلویزیون ۰۶/۰۴/۸۰

دو سوم نخجوان خالی از سکنه است

بر اساس آمار غیر رسمی سال ۱۹۹۴ میزان جمعیت آذربایجان ۷/۴ میلیون می باشد. امروز هیچکس نمی تواند جمعیت کنونی آذربایجان را حدس بزند. بر هیچکس پوشیده نیست که در سالهای گذشته بسیاری از آذری ها از آذربایجان مهاجرت نموده و می نمایند. آذری ها بیشتر به سه کشور روسیه، ترکیه و اوکراین مهاجرت می کنند. بر اساس آمار غیر رسمی ۲-۱/۵ میلیون نفر آذری در روسیه مسکون شده اند.

مقامات باکو و نمایندگان رسانه های خبری بر این نظر می باشند؛ بعد از استقلال در سال ۱۹۹۱، یک سوم جمعیت آذربایجان از کشور خارج شده است. در هر صورت اگر این مورد را فرض نمائیم که تا سال ۱۹۸۸، آذربایجان هشت میلیون جمعیت داشته است پس با محاسبه یک سوم می توان گفت که جمعیت کنونی آذربایجان ۳/۵ میلیون نفر است. رسانه های جناح مخالف بر این نظر می باشند که جمعیت کنونی آذربایجان ۵/۴ - ۴ میلیون است که ۳ میلیون آن در باکو و اماکن حوالی دریای خزر سکونت دارند.

رسانه های خبری که از سیاست مقامات دفاع می کنند و رسانه های جناح مخالف پیرامون این موضوع که نخجوان ۳۰۰ هزار نفر جمعیت دارد و بر اساس توافقنامه ترکی - بلشویکی در سال ۱۹۲۰ به آذربایجان اختصاص داده شده است، دو سوم نخجوان خالی شده و جمعیت کنونی ۱۰۰ هزار نفر می باشد هم

عقیده می باشند. نخجوانیها به مناطق شرقی ترکیه یعنی قارص، ارزروم، ایدگیر و در آخر هم به روسیه مهاجرت کرده اند.

آزگ ۱۰/۰۴/۰۷

پیشنهاد انتصاب سفیر جدید آمریکا در ارمنستان از

سوی بوش

جرج بوش رئیس جمهور آمریکا جان اوردو را بعنوان سفیر جدید آن کشور در ارمنستان منصوب نموده است. وی از سال ۱۹۹۹ تا به امروز مقام دوم سفارت ایالات متحده آمریکا در روسیه را عهده دار بوده است. انتصاب وی باید از سوی سنای آمریکا به تصویب برسد.

هایوتس آشتخار ۱۰/۰۴/۰۷

"شرکت ایران ضروری است"

روس ویلسون سفیر آمریکا در آذربایجان در باکو گفته است که حضور نمایندگان ایران در مذاکرات حل مسئله قره باغ "کاملاً ضروری" است. سفیر همچنین ابراز امیدواری کرده است که بحران قره باغ تا پایان سال جاری حل خواهد شد.

خبرگزاری ایرنا در این باره اطلاع داده و همچنین از مقاله یکی از روزنامه های چاپ باکو نقل قول کرده است. در این روزنامه چنین آمده است که نماینده آمریکائی در گروه مینسک OSCE ابراز اطمینان کرده است که حضور ایران در مذاکرات صلح به حل مسالمت آمیز مناقشه قره باغ کمک خواهد کرد. این دیپلمات همچنین خاطرنشان کرد که تماسهای قطع شده بین ایران و آمریکا تأثیر منفی بر روند مذاکرات نخواهد گذاشت و امکان همکاری در این عرصه را بعید ندانسته است.

یادآوری می کنیم که وارطان اُسکانیان وزیر امور خارجه ارمنستان در مصاحبه مطبوعاتی در ایروان گفته است که محمد فرهاد کلینی سفیر ایران در ارمنستان بعنوان شخصیت رابط در مشورت های روسای مشترک گروه مینسک OSCE با مقامات رسمی تهران منصوب شده است.

گولوس آرمینی ۱۰/۰۴/۰۷

علمی

فرضیه جدید چگونگی شکل گیری جهان هستی

دانشمندان با ارائه فرضیه ای جدید می گویند که جهان هستی به دنبال انفجار بزرگ آغاز نشده است، بلکه جهان هستی بر اثر برخوردی عظیم با دیگر جهان هستی شکل گرفته است. برخلاف مدل کیهانی انفجار بزرگ، فرضیه برخورد بزرگ مدعی است که زمان و فضا قبل از ظهور جهان هستی در واقعیت فیزیکی وجود داشته است. به گفته دانشمندان دانشگاه "پرینستون"، جهان هستی در یک فضای خالی سه بعدی آغاز شده و با جهان هستی دیگر برخورد کرده است که شکل گیری ذرات و تولید انرژی را به دنبال داشته است. دانشمندان می گویند فرضیه برخورد بزرگ هر چند آزمایشی است، اما شواهد و دلایل بهتری را نسبت به فرضیه انفجار بزرگ ارائه می کند. آنها بر این باورند، دو سمت مخالف جهان هستی از

زمان کافی برای برقراری ارتباط با یکدیگر نداشته اند و این در حالی است که جهان هستی در آسمان به گونه های فوق العاده همگون است. براساس این فرضیه، پدیده برخورد بزرگ به طور ناگهانی انرژی و مواد را در تمامی مناطق جهان هستی تازه شکل گرفته، ایجاد کرده است. فرضیه برخورد بزرگ در واقع به طور قابل توجهی به فرضیه "استرینگ" وابسته است که یک توجیه پرطرفدار برای ترکیب زیر اتمی تمامی ذرات شناخته شده است.

منبع: پایگاه "سی.ان.ان." در اینترنت

۸ هزار سال پیش هم دندانپزشک وجود داشت لندن- انسانهایی که ۸ هزار سال قبل در قاره آسیا اسکان داشتند در هنگام دندان درد به دندانپزشک مراجعه می کردند.

دانشمندان دانشگاه میسوری آمریکا پس از مطالعه دندانهای انسانهای آن دوره به این نتیجه رسیده اند که روی این دندانها عملیات دندانپزشکی صورت گرفته است. در آن زمان دندانپزشکان دندانهای فاسد شده بیماران را به گونه ماهرانه ای سوراخ می کردند و داخل دندان را با گیاهان و مواد مخصوص پر می کردند.

گونگون

روزانه ۳۳۰۰ کارگر می میرند

ژنو- سازمان بین المللی کارگران اعلام کرد، هر روز ۳۳۰۰ کارگر در جهان بر اثر ابتلا به بیماریها و یا حوادث مرتبط با کار جان خود را از دست می دهند. به این ترتیب هر سال در حدود یک میلیون و سیصد هزار کارگر در سراسر جهان بر اثر حوادث و بیماریهای شغلی از بین می روند. همچنین تعداد حوادث شغلی در قاره آسیا ۴ برابر تعداد حوادث کشورهای توسعه یافته است.

خانه چارلی چاپلین موزه می شود

ژنو- خانه چارلی چاپلین واقع در سواحل دریاچه ژنو به موزه تبدیل خواهد شد. مایکل، ویکتوریا و ایگن، سه فرزند چارلی چاپلین به همراه یک سرمایه گذار قصد دارند در آینده ای نزدیک خانه این هنرمند بزرگ را در سوئیس به موزه تبدیل کنند. چارلی چاپلین ۲۵ سال در این خانه زندگی کرد و هنوز هم وسایل شخصی وی در این مکان دست نخورده باقی است.

بیسوادی عامل فقر یا فقر عامل بیسوادی

به گزارش رویتر، اخیراً در یک گردهمایی که در هند برگزار شد، کایلاش سائیتاری کارشناس آموزش تصریح کرد: فقر است که به بیسوادی می انجامد و این گونه نیست که بیسوادی به فقر بینجامد. ۱۷۰ نفر که از ۳۳ کشور جهان در این گردهمایی شرکت کردند، اعلام کردند بودجه جهانی برای آموزش ابتدایی بسیار ناچیز است. آنان از کشورهای و دولتها خواستند هزینه آموزش ابتدایی را به سالیانه ۸ میلیارد دلار افزایش دهند که در حال حاضر حدود ۰/۱ این میزان است. سائیتاری خاطر نشان کرد ۸ میلیارد دلار معادل هزینه ۴ روز پولی است که اورپاییها در سال صرف خرید بستنی و یک ششم پولی است که

آمریکاییها صرف خرید سیگار می کنند. سائیتاری با اشاره به این ارقام افزود: کمبود هزینه آموزش نشان دهنده نبود اراده سیاسی جهان و همبستگی انسانهاست.

سازمان ملل پارسال یک گردهمایی در این زمینه در سنگال برگزار کرد که در آن گفته شد ۱۱۳ میلیون نفر از کودکان در سراسر جهان به آموزش ابتدایی دسترسی ندارند، ۸۸۰ میلیون نفر از بزرگسالان بیسواد هستند و تبعیض گسترده علیه زنان در آموزش اعمال می شود

زبانزدهای ارمنی - فارسی -

انگلیسی

Հայերեն-Պարսկերեն-Անգլերեն առանձանի
Armenian-Persian-English Proverbs

گردآوری و پژوهش: تامار پانوسیان

Աղխատ. Թամար Փանոսեանը
By Tamar Panosian

71- Միտը ի սիրտ ճամբայ կայ:
دل به دل راه دارد.

Heart speaks to heart.

72- Սարը սարին չի հանդիպի,
մարդ մարդուն կը հանդիպի:
کوه به کوه نرسد، آدمی به آدمی رسد.

Friends may meet, but
mountains never greet.

73- Սիրտը սիրտը չի, որ ամեն
մարդի առաջ բաց անես:

سر بشکند در کلاه و دست بشکند در

آستین. (بیگانه را نشاید بچنگ و نزاع خانگی
مطلع کردن.)

Don't wash your dirty linen in
public.

74- Երկար լեզուն կարճ կանի
կեանքը:

زبان سرخ سر سبز می دهد بر باد.

The tongue talks at the head's
cost.
The unruly tongue endangers
the whole body.

75- Տախտակը պակաս է:

یک تخته اش کم است.

عقلش پاره سنگ می بارد.

He is a button short.

سگ

نوشته: روزان توپچیان
ترجمه: آندرانیک خچومیان

سگ را وقتی آوردند هنوز توله ای بیش نبود. اوایل در جعبه ای نگهش می داشتند، ولی وقتی کمی بزرگ شد، او را در قفسی گذاشتند و هر بار که از کنارش می گذشتند او را "کو، کو، کو، کو" صدا می زدند. سگ هر بار که یکی از افراد خانه را می دید خوشحال می شد، دمش را تکان می داد و سعی می کرد پارس کند. درست و حسابی هم پارس کردن بلد نبود. ولی برای افراد خانه فرقی نمی کرد. آنها خیلی از او راضی بودند و همیشه برایش لقمه لذیذی می انداختند و او را تحسین می کردند. سگ شروع کرده بود به تغییر کردن. از همه بیشتر پدر بزرگ را دوست داشت. پدر بزرگ آدم عجیبی بود، همه سگهای خانه را "بوبا" صدا می زد و چون نمی توانست حرف ب را تلفظ کند "دوبا" می گفت. پدر بزرگ هر بار که از کنار قفس می گذشت می ایستاد و با او صحبت میکرد و چیز لذیذی برایش پرت می کرد. این سگ که چهارمین سگ خانه بود در هر فرصتی که دست می داد لای پاهای پدر بزرگ می لولید و دستهایش را می لیسید.

پدر بزرگ آدمی بود اهل کار. خانواده بزرگی را اداره می کرد. از کاغذوان کوچ کرده و در ایروان ساکن شده بود. دو بار کوچ کرده بود. بار اول برگشته بود و دوباره کوچ کرده بود. در محله گوند شهر ایروان قطعه زمینی بزرگ و خانه ای خریده بود و با زندگی کردن در خانه و با کاشتن و فروختن سبزیجات و ترب خانه ای هم برای پسرش ساخته بود و تاریخ ساختنش را هم بر سردر آن نوشته بود. پسرش به جنگ رفت و دیگر برنگشت. پدر بزرگ آدم مهربانی بود، این رنج در دلش هیچ وقت به کینه تبدیل نشد. بر چهره اش همیشه لبخندی صمیمی دیده می شد. صبح زود بیدار می شد و زمین را آبیاری می کرد و وقتی که می خواست درخت توت را بتکاند وای بر اهالی خانه اگر خواب می ماندند. آنقدر بد و بیراه می گفت که آدم دلش می خواست از خجالت بمیرد حتی برای یک دانه توت هم بی قراری می کرد. بچه ها هم از دستش آرام نداشتند، هم اینکه به حیاط می آمدند تا بازی کنند به دست هر یک از آنها پیاله ای می داد و می گفت: "بروید توتهای ریخته شده روی زمین را جمع کنید". از توت نوعی باسلق تهیه می کرد و در آفتاب می آویخت. باسلق های آویخته شده رنگ و بسوی آفتاب را داشتند. پدر بزرگ آدم پرخوری هم بود، نیمروی تخم مرغ با زرد آلود خشک شده را دوست داشت. وقتی که شبها خسته بر تخت تکیه می داد، دانه های تسیبش را می کشید و یک به یک آن چه بر سر گذشته بود را به یاد می آورد.

در کاغذوان باغبان بوده، زمین بزرگی داشت. بین ترکها (۱) زندگی می کرده و همیشه مراقب آنها بوده، به آنها خوبها کرده و هدایا داده است و وقتی ارمنی ها را کوچاندند خانواده اش معجزه وار نجات یافت. ترکها مدام در پی طلا بودند، حتی در قنذاق بچه ها و گیسوان زنان هم در پی طلا می گشتند، ارمنی ها از کف اطاقهایشان محل گذری درست کرده بودند و همین که ترکها به خانه های آنها نزدیک می شدند، آنها دختران و جوانان خود را از آن گذر به زیر زمین می فرستادند و روی گذر را با قالی می پوشاندند.

پدر بزرگ به یاد می آورد که چند بار دختر و پسرش را از آن گذر به زیر زمین فرستاده و دوباره آنها را بیرون آورده بود. وقتی که کوچ اجباری شروع شد، او همه بلورجات، دو قطعه قالی، اسلحه شکاری برادرش و نان های لواش آماده شده از توت را زیر تیرهای چوبی سقف خانه قرار داد و چرخ خیاطی را در خمره پر از گندم گذاشت و آنرا زیر سندان بزرگ پنهان کرد و به همراه خانواده اش راه قارص را در پیش گرفت. می گفتند که مردم را از قارص به ارمنستان می فرستادند ولی مردان را بین راه کشتار می کردند.

پدر بزرگ وقتی از امنیت خانواده اش مطمئن شد، خود به تنهایی از طریق کوهها به ایروان رفت. کوچ داده شده ها در باغ انگلیسی ها جمع شده بودند. هر روز ارابه ای که جنازه ها را جمع می کرد می آمد و مرده ها را می بردند و در گوری دسته جمعی، بی نام و نشان به خاک می سپردند...

سگ زمانی که کمی بزرگتر شد او را در خیاط رها کردند. سگ از خوشحالی بالا و پایین می پرید و می دوید. وقتی کسی به حیاط می آمد، سگ جلوی پاهای او می افتاد، از کنارش می دوید یا از بند شلوارش آویزان می شد. همه او را دوست داشتند و رفتار مهربانانه ای با او داشتند. فقط یک بار کسی به او لگدی زد و سگ در حالی که پارس می کرد به سمتی گریخت پدر بزرگ روی تخت لم داده بود خود را جمع و جور کرد و با عصبانیت گفت: سگ را نمی زنند.

روزی سگ باسلق هایی را که پدر بزرگ آویزان کرده بود را دید، باسلق های آفتاب خورده در صافی واحد به طرز مرتبی در بالکن خانه قدیمی آویزان بودند. سگ چند بار دور خود چرخید، سپس به نوبت شروع کرد از انتهای باسلق ها خوردن.

پدر بزرگ دید. عصبانی شد و فریاد زد- دوبا، دوبا- و وقتی که سگ به او نزدیک شد انگشش را به نشان اجازه نیست تکان داد، سپس سگ را نوازش کرد و او را با زنجیر بست. بعد از آن هر روز پدر بزرگ غذای لذیذی برای سگ می آورد و با او صحبت می کرد.

سگ خانه باید از خانه مواظبت کند، نه اینکه باسلق ها را بخورد، کوتو.

بعد از مدتی که سگ کمی هم بزرگتر شد، او را با زنجیر بلندی بستند و زنجیر را به ریسمانی بلند وصل کردند که باعث می شد سگ بتواند همه حیاط را زیر پا گذارد. وقتی کسی وارد حیاط می شد، سگ با شنیدن صدای در به سمت او می دوید طوری که گمان می بردی سگ به جایی بسته نیست، معمولاً "خیلی ها از ترس خود را پس می کشیدند، اما سگ تا آنجایی که امکانش را داشت جلو می آمد و دندانهایش را نشان می داد و عصبانی پارس می کرد، ولی وقتی یکی از افراد خانه به استقبال مهمانان می آمد او خود را پس می کشید و سرگشاید بر می گشت، دراز می کشید، سرش را روی پنجه هایش می گذاشت و چشم هایش را می بست. سگ، سگ هاری بود، هر که نزدیکش می رفت، حمله می کرد، ولی ورود پدر بزرگ برای او به منزله جشن بود. قبل از هر چیز آرام می شد، سپس با خوشحالی دور تا دور پدر بزرگ می چرخید و دست هایش را می لیسید، پدر بزرگ هم غذایی را که در دست داشت درون ظرف می ریخت و با مهربانی او را از شیطنت منع می کرد.

ولم کن، دوبا، ولم کن.

سگ با علاقه به کارهای پدر بزرگ نگاه می کرد. پدر بزرگ با این که هشتاد سال را پشت سر گذاشته بود آرام و قرار نداشت. مانند مورچه ای فعال و پرکار بود. جالیز را مرتب می کرد، سبزیجات می کاشت، یاسمن هارا هرس می کرد و هر روز صبح یک دسته گل از پنجره به اطاق همسرش می انداخت و مابقی گلها را می فروخت و از هر چیزی پول به دست می آورد. گردوهایی را که روی زمین ریخته بودند جمع می کرد تا باسلق تهیه کند و از همه مهمتر این که کسی روی حرفش حرف نمی زد، آدم خود رای و مستبیدی بود، با این حال همه دوستش داشتند.

داماد او آدم تحصیل کرده ای بود و عینکی گرد به چشم می زد، پیپ می کشید، مجلات و ماهنامه های بسیاری می خواند ولی اهل زمین و کشاورزی نبود، او یک متفکر بود. با این حال، این دو شخصیت متضاد، در کمال صلح و آرامش شبها با هم تخته نرد بازی می کردند.

روزی سگ را از زنجیر باز کردند و دیگر گوشه حیاط به زنجیر کشیدندش. سگ بی قرار زنجیر را می کشید، فکر می کرد باز هم می تواند دور تا دور حیاط بدود. ولی تلاش بیهوده ای بود. بعد آدمهای زیادی آمد و رفت کردند، میزها و صندلی ها آوردند، حتی یادشان رفت به سگ غذا بدهند. سگ عصبانی زنجیر را می کشید و با ناراحتی پارس می کرد و بالا و پایین می پرید. اما پدر بزرگ نمی آمد،

جنگ

نوشته: ویلیام سارویان
ترجمه ورژیک محمودیان

جنگ به مناطق پیرامون نفوذ کرده بود. از ما می‌خواستند که در خوردن اصراف نکنیم و بی‌جهت پول خود را دور نریزیم. در همه نيز قناعت می‌کردیم. به ما می‌گفتند از پولی که درمی‌آوریم تمبرهای یادبود جنگ بخریم که هر دانه بیست و پنج سنت بود. خانم کامن می‌گفت که ما پسر بچه‌ها هم درست مثل آدم‌های بزرگ که یونیفورم بر تن می‌کنند سرباز هستیم. رژه‌های نظامی ترتیب می‌دادند و ما می‌دیدیم که سربازها چگونه در ایستگاه سوار قطار می‌شوند و می‌شنیدیم که خواهران و مادران آنها چه گریه‌ای می‌کردند.

آلمان کشوری مجرم بود. آلمانی‌ها همه دولت‌ها را از روی نقشه جهان پاک کرده بودند. آنها جنگل‌ها، دشت‌ها و شهرها را از بین بردند. یک زیر دریایی آلمانی کشتی لیوزیتانیا را با همه سربازانش غرق کرده بود. من از آنها بدم آمد. بله آلمانی‌ها مجرم هستند. آنها مثل ما نیستند. این احساس تنفر در همه جا گسترش می‌یافت. من خواهرزاده کوچکی داشتم به نام سیمون، او وقتی زبان باز کرد گفت: من باید سر قیصر را ببرم.

ما پنج پسر بچه بودیم که می‌رفتیم روی درخت بلند گردوی پشت خانه‌مان و روی شاخه‌ها می‌نشستیم و برای سر به نیست کردن قیصر نقشه می‌کشیدیم. یکی از بچه‌ها با ابزار شکنجه‌ای که اختراع کرده بود خیلی به خودش می‌بالید. اسمش آلبرت سیون بود. خودش پسری شلخته بود، اما روش‌هایی که برای شکنجه اختراع می‌کرد بسیار استادانه بود. هدف تمام شکنجه‌های او این بود که قیصر را زجر کش کند و نگذارد که او یک‌دفعه بمیرد. بعضی از اختراعاتش سرگرم کننده بودند. چارلی چاپلین را بیاد می‌آوردیم و روش‌های خنده‌آوری برای شکنجه اختراع می‌کردیم. مثلاً قیصر را به یک مهمانی دعوت می‌کردیم و از او می‌خواستیم روی یک مبل بزرگ که در حقیقت صندلی الکتریکی بود بنشیند. قیصر روی مبل می‌نشست و شروع می‌کرد به خوردن، مثل این که هیچ اتفاقی نیفتاده است. و ما ناگهان برق را وصل می‌کردیم.

۲

در خیابان سان پائولا که در جوار خانه ما بود، خانواده‌ای آلمانی زندگی می‌کرد. آنها آدم‌های فوق‌العاده‌ای بودند و بسیار مقرراتی و ساده. پسری داشتند به نام هرمن که همسن و سال برادرم گریگور بود. پسر آرام و توداری بود و به هیچ کس بدی نمی‌کرد. با این حال، آلبرت سیون شلخته و نکبتی و پسر دیگری به نام ادگار رایف، مرتب از هرمن بدگویی می‌کردند.

ماجرای او روی درخت گردوی ما آغاز شد، ولی خیلی زود در همه محل پیچید. یک گروه از بچه‌ها، حدوداً ده نفر، تصمیم گرفتند به حساب هرمن برسند. برادرم گریگور هم با آنها رفت. من هم به دنبال آنها راه افتادم. من نمی‌خواستم به هرمن آزار برسانم و برای زندانی شدن هم خیلی کوچک بودم.

پسرها وارد خیابان سان پائولا شدند. هرمن داشت به آرامی قدم می‌زد که ناگهان پسر بچه‌ها به او حمله کردند. یکی از آنها پرسید: تو آلمانی هستی؟ هرمن جواب داد: بله. یکی دیگر پرسید: تو از قیصر متنفری؟ هرمن گفت: نه، من از هیچ کس متنفر نیستم. با این جواب، یکی به صورت هرمن زد. نفر بعدی پشت‌تأ انداخت و هرمن را به زمین کوبید. یکی از آنها پرید روی هرمن و همگی با مشت و لگد به جان او افتادند. وقتی از بینی هرمن خون راه افتاد، دوباره پرسیدند: خوب حالا از قیصر متنفری، یا نه؟ ولی او داد زد: نه، من از شما متنفرم!

آن شب وقتی دراز کشیدیم که بخواهیم، از برادرم گریگور پرسیدم: گریگور! تو از آلمانی‌ها متنفری؟ گریگور گفت: چی؟ من تکرار کردم: تو از آلمانی‌ها متنفری؟ او لحظه‌ای ساکت ماند. من احساس کردم دارد فکر می‌کند. بعد جواب داد: نه! نمی‌دانم از چه کس و یا چه چیز متنفرم، ولی از یک نيز مطمئنم متنفر دارم، و آن کاری است که آنها امروز کردند. آن کار برای من از همه چیز نفرت‌انگیزتر بود. من از آن متنفرم.

پدر بزرگ مرده بود. یکی از بچه‌ها ناگهان به یاد آورد و گفت: آخه، سگ گرسنه است.

سگ به هیچ کس اجازه نمی‌داد نزدیکش شود، حتی کسی که برایش غذا آورده بود را کم مانده بود گاز بگیرد و به همین خاطر هم او را زدند. روز بعد، وقتی که پدر بزرگ را بردند، همه چیز به حال عادی برگشت، سگ را در جای همیشگی‌اش بستند و مانند گذشته می‌توانست حیاط را دور بزند، ولی سگ غمگین دراز کشیده بود و سرش را روی پنجه‌هایش گذاشته بود، حتی به غذا نگاه هم نمی‌کرد. شبها وقتی ماه بیرون می‌آمد، قلبش می‌جاله می‌شد و دل شکسته زوزه می‌کشید.

روزی یکی از افراد خانه گفت: می‌گویند چه کنیم؟ موافقید ببریم جای دوری ولش کنیم؟ آخه ذله مان می‌کند.

یکی از نوه‌های پدر بزرگ جواب داد: نه، آخه پدر بزرگ خیلی دوستش داشت.

ولی سگ بی تفاوت شده بود، برایش مهم نبود که چه کسی می‌آید، مهم نبود که چه کسی می‌رود، مهم نبود که غذا داشت یا نداشت. وقتی هم که صدای باز و بسته شدن در به گوش می‌رسید گاهی از جایش بلند می‌شد و می‌خواست پارس کند ولی به جای پارس کردن، صدای نامطوبعی در می‌آورد و سپس گویا اینکس پشیمان شده، سر جایش بر می‌گشت و غمگین دراز می‌کشید، سرش را روی پنجه‌هایش می‌گذاشت و دیگر حتی از جایش تکان هم نمی‌خورد.

افراد خانه سر به کار خود داشتند. آنها کار می‌کردند ولی یادشان نمی‌رفت که هر روز به سگ غذا بدهند. سگ هم روزهای گذشته را به یاد می‌آورد و وقتی که شب فرا می‌رسید غم او سنگین تر می‌شد، دلش می‌گرفت و گویا اینکس می‌خواست غصه‌اش را برای آسمان بازگو کند.

روزی اهل خانه سگ را از زنجیر باز کردند و با ماشین او را بردند. وقتی که از ماشین بیرون آوردندش، چهار طرفش پر از سنگ قبر بود. اهل خانه گریه کنان قبر پدر بزرگ را دوره کردند. یکی از نوه‌ها با عصبانیت گفت: باز هم دسته گل را برده‌اند.

قبر پدر بزرگ را سبزه گرفته بود، گویا اینکس همه سبزه‌هایی را که در طول عمر کاشته بود در یک جا جمع شده‌اند. عکسی که روی سنگ سیاه قرار داشت، بیننده را به خاطرات گذشته صاحب عکس می‌برد. سگ با غریزه‌اش چیزی حس کرد، چیزی در درونش زنده شد، به حرکت در آمد و پر و بال گشود ولی او، باز مثل چند لحظه قبل ناراحت این طرف و آن طرف رفت.

نوه پدر بزرگ گفت: خوب کاری کردیم که آوردیمش، شاید که هار شده. چهار طرف قبر پدر بزرگ را گل کاشته بودند. یکی از دسته گلها را کسی برای دومین بار دزدیده بود.

نوه پدر بزرگ گفت: باز هم باید دسته گل دیگری بکاریم. لعنت بر شما، در قبرستان هم آرامش وجود ندارد.

وقتی همه رفتند، سگ تنها ماند. او کنار قبر پدر بزرگ دراز کشید و مدت طولانی به سنگ قبر نگاه کرد. سپس بلند شد و به دنبال خوراکی گشت. تکه پارچه‌ای پیدا کرد و آنرا کنار قبر آورد و روی آن دراز کشید. شب وقتی که ماه در آمد، دلتنگی جگرسوز سگ آرامش پیدا کرده بود، ستاره‌ها به نظرش درخشان تر می‌آمد و ماه خندان تر. پوزه‌اش را روی پنجه‌هایش گذاشت و روزهای خوب گذشته و دست نوازش گر پدر بزرگ و دل شادی خودش را به یاد آورد.

دو روز بعد دسته گل دیگری کاشتنند. سگ جایی دیده نمی‌شد. شاید از اهل خانه قهر کرده بود ولی وقتی رفتند سگ در کنار قبر مستقر شد و تصمیم گرفت که نگذارد کسی به قبر نزدیک شود.

دسته گل کاشته شده شکفت، گلها روئیدند. سگ هر بار که به آنها نگاه می‌کرد گلهایی را که پدر بزرگ کاشته و پرورش داده بود را به یاد می‌آورد. روزهای زیادی گذشتند. وقتی که اهل خانه دیگر بار به سر قبر آمدند، یکی از نتیجه‌های پدر بزرگ فریاد زد: آه، نگاه کنید. سگ آن جا است...

ولی سگ چگونه می‌توانست به آدم‌ها بفهماند که هدف عمر به جای مانده‌اش نگرانی از قبر پدر بزرگ بود...

(۱) - اشاره به ترک‌های عثمانی است.

منبع: ماهنامه ادبی، فرهنگی، اجتماعی، سیاسی "گارون"، شماره ۱ سال ۲۰۰۱

گفتاری از بمب اتمی، وجدان و صلح

نایبیری زاریان (۱۹۶۹-۱۹۰۰م)

ترجمه: کارو سارگسیان

باید در گوش تو
و در قلب جهان
گریو دهشت انگیز مرگ ناگهانی طنین افکند.
و هیچ مهم نیست که تو دستور دهنده باشی
یا تنها مجری دستور.

اما نه کس بود آن فرمان دهنده نخستین؟
ترومن؟ آه نه، هرگز!
او نیز چون تو مجری دستور بود.
او را فرمان داده بودند که فرمان دهد.
در بالای او
اربابانی نامرئی و مهیب ایستاده بودند.
او یک رئیس جمهوری ایالت متحده بود،
و همچون تو یک مجری دستور، ... اما ...
اما با یک تفاوت بسیار چشمگیر،
و آن این که وجدان تو فریاد سر داد
اما وجدان او خاموشی گزید.

پس به من بگو، ای تاریخ!
چه کس دستور داد
که انسان جای دهد
نفرتی چنین متراکم در دل بمب اتم؟
پس ای آمریکا!
او چه کس بود؟
او که این چنین بر باد داد آبرویت را؟ ...
آنها؟ بله. بی گمان آنها بودند،
آنها که از آتش تفنگ‌های خفیه گاهشان
می‌بایست روزی به خاک و خون غلتند،
مردی به نام جان اف کندی،
یعنی، وجدان بیدار تو.

من هیچ یک از قدرتمندان را ندیده‌ام.
اما انگار همه چیز را خوب می‌بینم.
می‌بینم که در کاخ ساحلی خود،
در بالکن لم داده است
و ویسکی کانادایی می‌نوشد
و به خیرنگار زن لبخندی ملیح می‌زند.
او آدمی فرهیخته است،
منطقی است و بی‌اندازه خوش قلب،
و عضو ((انجمن حمایت از میمون‌ها)).
او از دیر باز دریافته است
که دنیا هیچ است.
در قلب او جایی برای تنفر از انسان وجود ندارد.
نفرت؟ آه نه! چیز ناخوشایندی است.
نفرت درد سر دارد.

کلود ایزرلی!
ای قهرمان زجر دیده اتمی!
آیا دانستی که با تمام عذاب وجدان نیز
نخواهی توانست
دگربار زنده کنی آن همه کودک و مادر را،
آن همه مردمان دوردست و ناآشنا را،
که در دوزخی که به فرمان تو برپا شد
تبدیل به خاکستر شدند؟
به فرمان تو؟ ... آه، نه، نه،
تو یک فرمانبر بودی تنها.
فرمان تو از فرمان آنان بود،
آنان که با لبخند خود تنفر می‌افشانند
و با نوازش خود آزار می‌دهند،
و آن بمب هراس انگیز هیروشیما را
((لیتل بوی)) ملوس نام می‌نهند.

اما چه کس بود آن افکننده بمب؟
آن روح پلید،
آن که افق تاریخ و شرافت انسان را
آلوده به ابری قارچ گونه کرد ...
بی‌شک،
او به خانه‌اش باز رفت
و کاکل کودک معصومش را نوازش داد،
و همچون کسی که
((وظیفه‌اش)) را نسبت به میهنش ادا کرده باشد
سربلند و خوشدل گشت.

اما تو، کلود ایزرلی!
تو با تپش‌های قلبت
به همه قهرمانان، و همه افتخار آفرینان
هشدار دادی که شس از صدور فرمان
و اجرای دستور
شاید وجدان به یکباره سر برآورد.
و آن زمان است
که نخواهی یافت
نه کشیشی، و نه وکیلی
که ترا از دست دادستان درون قلبت برهاند.
در آنجا،
تا ابد دود برخواهد خاست نفرین کنان،
از خاکستر هیروشیما و ناکازاکی.

چند شعر از احمد نوری زاده

و چرا باید باری چنین ناخوشایند را
بر دوش قلب خود نگاه داشت؟
نفرت را می توان درون بمب‌های هسته‌ای کاشت.
تو که قهرمانانی بسیار به زیر فرمان داری
مردانی که حاضرند بمب بسازند،
فرمان پرتاب بدهند،
و خود بمباران کنند.
و به خاطر عشق به وطن
در هزاران میل دورتر از وطن،
بمب بریزند
بر سر مردمانی که باید دشمنشان پنداری،
بر سر مردمانی ناآشنا،
که باید هر چه زودتر نابود شوند،
بر سر مردمانی
که در برابر دژخیمان هیچ گناهی ندارند.
مردمانی که آرزو دارند
زمین را شخم بزنند و تخم بکارند
و نسل و نهال را شکوفان سازند
و همسرانشان را دوست می‌دارند.
اینک دنیا با این بازی مضحک فاجعه آمیز آشناست.
ببرها نیش‌هایی سپید دارند
و پوستی آفتاب سوخته.
آنها نسل آدمی را پاره پاره می‌کنند
و نه وجدان دارند و نه خیال.
اما تو، کلود ایزرلی!
به هنگامی که دستور پرتاب دادی
تو تنها مجری بودی
و نه فرمان دهنده.
اما نه مجری بودی و نه فرمان دهنده.
و پس از آن که دو شهر را
تبدیل به خاکستر کردی
وجدانت بیدار شد.
و اینک داری زجر می‌کشی.
اما این ناچیز است.
بیا تا فریادمان را در هم آمیزیم
و با تمام خشم دنیا
بانگ بزنییم:
- خلبانان سراسر جهان!
پیش تر از آنکه بمبی اتمی یا غیر اتمی پرتاب کنید
در این اندیشه باشید
که بیدار کنید
وجدان خویش را...

بارانِ خاطره
گفتم: - بیار!
گفتم که بارد و
ویرانه ام کند
بارانِ خاطرات.
بارید و ایستاد
بنشین و سجده کن!
اینست شکوهِ خاطره ویران.
شبم و بوسه و صبح
صبحِ پاکیِ شبم را می نوشد
خورشید با نگاه تو چاشت می کند هر صبح
دل من می خواهد هر صبح
بوسه هایت صبحانه من باشد.
...عشق شکنجه را ماند
وقتی که عشق شکنجه را ماند
و عاشق: آواره و
ویران
بگذار تا بشرایم: آی آبی
آبی
آبی
...آ
اگر که تازیانه به تن پوشم
بی هوده است
چشم از تو بر نمی پوشم.
xxx
وقتی که عشق شکنجه را ماند
بگذار تازیانه ببوشم من
تکرار
روز: تکرار خورشید است
عشق: تکرار حضور تو در برابر من
در من.
تو از تکرار چه می ترسی؟
تو خود تکرار کن خود را
تکرار کن!
تکرار...
تا آنکه زندگی
تکرار تو باشد و
عشق
تو از تکرار چه می ترسی؟
وقتی که مرگ من
تکرار بی تو ساعتشمار بیجان است؛
تو خود تکرار کن خود را
تکرار کن!
تکرار...
تا آنکه زندگی
تکرار تو باشد و
عشق.